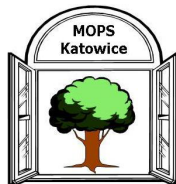

KATOWICE
dla odmiany

10 pytań

o rodzicielstwo zastępcze

Katowicki poradnik dla kandydatów
na rodziny zastępcze

Spis treści

1.	Czym jest rodzina zastępcza i kto może ją tworzyć?	4
2.	Kiedy umieszcza się dziecko w rodzinie zastępczej?	5
3.	Czym różni się rodzina zastępcza od rodziny adopcyjnej?	5
4.	Czy wszystkie rodziny zastępcze są takie same?	6
5.	Jak w Katowicach wygląda proces kwalifikacji rodzin zastępczych?	7
6.	Jakim zadaniom i obowiązkom winna sprostać rodzina zastępcza?	8
7.	Na jaką pomoc mogą liczyć katowickie rodziny zastępcze?	8
8.	Jak długo trwa piecza zastępcza?	9
9.	Dlaczego warto zostać rodziną zastępczą?	10
10.	Gdzie się zgłosić?	10

1. Czym jest rodzina zastępcza i kto może ją tworzyć?

Rodzina zastępcza jest przejściową formą opieki nad dzieckiem pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Jest szansą na wzrastanie tych dzieci w warunkach maksymalnie zbliżonych do naturalnych, zapewniających dziecku poczucie bezpieczeństwa i przynależności.

Funkcję rodziny zastępczej mogą pełnić zarówno pary małżeńskie, jak i osoby niepozostające w związku małżeńskim, jeżeli:

- dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej;
- nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona;
- wypełniają obowiązek alimentacyjny - w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego;
- nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych;
- są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone - zaświadczeniami o braku przeciwwskazań zdrowotnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionymi przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej;
 - opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawioną przez psychologa, który posiada co najmniej wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym;
- przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- zapewniają odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe, umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym:
 - rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego,
 - właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
 - wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Pełnienie funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej może być powierzone osobom, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo.

W przypadku rodziny zastępczej niezawodowej, co najmniej jedna osoba tworząca tę rodzinę musi posiadać stałe źródło dochodów.

Dodatkowo przy doborze rodziny zastępczej dla dziecka uwzględnia się:

- osoby spokrewnione lub spowinowacone z dzieckiem, jeżeli dają gwarancję poprawy sytuacji dziecka;
- przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- zasadę nierozłączania rodzeństwa;

- w miarę możliwości opinię wyrażoną przez dziecko.

Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje:

- na podstawie orzeczenia sądu;
- w przypadku pilnej konieczności:
 - na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny,
 - w wyniku doprowadzenia przez Policję lub Straż Graniczną.

2. Kiedy umieszcza się dziecko w rodzinie zastępczej?

Dziecko przebywa w rodzinie zastępczej, gdy rodzice naturalni nie mogą go wychowywać, ponieważ zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej albo władza ta została im ograniczona. Najczęściej do rodzin zastępczych trafiają dzieci z nieuregulowaną sytuacją prawną, kiedy to rodzice mają ograniczone lub zawieszono prawa rodzicielskie, rzadziej zdarza się, że w rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej oraz tych, którzy wyrazili zgodę na przysposobienie. Dzieci o uregulowanej sytuacji prawnej mogą być adoptowane, jednak w przypadku dzieci starszych, z problemami zdrowotnymi, rozwojowymi lub posiadających liczne rodzeństwo - te szanse są mniejsze. W ich przypadku ustanowienie rodziny zastępczej jest jedyną szansą na stworzenie im sprzyjających warunków domowych, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, przynależności a także na umożliwienie wyjścia z ich zdrowotnych i emocjonalnych problemów, indywidualnych deficytów rozwojowych oraz umożliwienie im startu w samodzielne życie.

3. Czym różni się rodzina zastępcza od rodziny adopcyjnej?

Rodzina zastępcza jest formą czasowej opieki nad dzieckiem, którego rodzice naturalni z różnych przyczyn nie są w stanie wychowywać. Rodzice zastępczy, sprawując bezpośrednią i osobistą pieczę nad dzieckiem, mają obowiązek konsultowania z naturalną rodziną ważniejszych decyzji dotyczących dziecka. Mają także obowiązek umożliwiać dziecku kontakt z jego rodziną naturalną, chyba, że sąd zdecyduje inaczej. W przypadku, gdy kontakty stanowią zagrożenie dla dobra dziecka, sąd może odpowiednio ukształtować kontakty z rodzicami lub całkowicie ich zakazać.

W odróżnieniu od rodziny zastępczej, rodzina adopcyjna przyjmuje dziecko na stałe - adopcja, czyli przysposobienie dziecka, przyjęcie go do rodziny, wiąże się z konkretnymi konsekwencjami prawnymi - rodzice adopcyjni mają takie same prawa i obowiązki jak rodzice biologiczni. Rodzice adopcyjni mają pełnię władzy rodzicielskiej wobec przysposobionego dziecka i nie udziela się im

żadnej pomocy finansowej na jego utrzymanie. Po orzeczeniu adopcji przez sąd, ustają wszelkie prawa i obowiązki adoptowanego dziecka wobec jego rodziny naturalnej jak i prawa rodziny wobec dziecka. W polskim prawie regułą stanowi przysposobienie pełne, które następuje, gdy rodzice naturalni dziecka zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej. Istnieje także przysposobienie całkowite, które jest możliwe wtedy, gdy rodzice dziecka wyrazili zgodę na przysposobienie. Przesposobienie pełne może być rozwiązane, zaś całkowite jest nierozwiązywalne. Kandydaci na rodziców adopcyjnych są przygotowywani do tej roli w ośrodkach adopcyjnych.

W związku z powyższym kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą być świadomi czasowości opieki nad dzieckiem, a więc brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny naturalnej, bądź umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

4 ■ Czy wszystkie rodziny zastępcze są takie same?

Rodziny zastępcze dzielą się na:

- spokrewnione (wstępni lub rodzeństwo dziecka, tj. babcia, dziadek, brat, siostra);
- niezawodowe (małżonkowie lub osoba, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka);
- zawodowe (małżonkowie lub osoba, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka), a wśród nich:
 - pełniące funkcję pogotowia rodzinnego (umieszcza się w nich dzieci na pobyt czasowy, do czasu uregulowania ich sytuacji prawnej, nie dłużej niż na 4-8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego w sprawie: powrotu dziecka do rodziny, przysposobienia, umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej);
 - specjalistyczne (umieszcza się w nich dzieci, legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz dzieci na podstawie ustawy z dnia 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, tj. niedostosowanych społecznie; w rodzinie tej może wychowywać się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci).

Inną formą rodzinnej pieczy zastępczej jest rodzinny dom dziecka (może w nim przebywać łącznie 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej).

5. Jak w Katowicach wygląda proces kwalifikacji rodzin zastępczych?

Osoby ubiegające się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej, mogą zgłosić się do Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej (Katowice, ul. Wojewódzka 23) w celu uzyskania informacji na temat formalnych wymagań wobec kandydatów na rodziny zastępcze, zapoznania się z procedurą kwalifikacyjną oraz specyfiką funkcjonowania rodzin zastępczych.

Osoby zainteresowane pełnieniem funkcji rodziny zastępczej zawodowej mogą uzyskać informacje w Dziale ds. Rodzin z Dziećmi (Katowice, ul. Jagiellońska 17).

W przypadku, gdy po uzyskaniu powyższych informacji, kandydat potwierdza swoją gotowość do bycia rodziną zastępczą, pracownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się, ustala spotkanie w miejscu zamieszkania kandydata, w celu rozeznania warunków mieszkaniowo-bytowych rodziny, stylu i trybu życia kandydatów, ich sytuacji rodzinnej oraz prezentowanych poglądów i postaw. W przypadku, gdy sąd zwraca się do MOPS z wnioskiem o wydanie opinii o kandydatach na rodzinę zastępczą, procedura opiniowania nie ulega zmianie. Kandydat uczestniczący w procesie opiniowania zobowiązany jest przedłożyć dokumenty, m.in.:

- zaświadczenie o zatrudnieniu i dochodach;
- potwierdzenie stałych miesięcznych wydatków i złożenie stosownego oświadczenia o niezaleganiu w opłatach, związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, oświadczenie kandydata o braku jakiegokolwiek zadłużenia, w tym mieszkaniowego;
- przedstawienie dokumentu umowy najmu lokalu (w przypadku mieszkania wynajmowanego) lub aktu notarialnego (w przypadku mieszkania własnościowego);
- zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia, wystawione przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej;
- zaświadczenie o niekaralności, w przypadku kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową i zawodową;
- oświadczenie o wypełnianiu obowiązku alimentacyjnego oraz kwestii praw rodzicielskich (w odniesieniu do własnych dzieci);
- dokumenty potwierdzające wykształcenie kandydata.

Podczas wizyty w domu kandydata, w trakcie spisywania protokołu obecny jest koordynator rodzinnej pieczy zastępczej oraz psycholog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, który informuje kandydata o terminie badań psychologiczno-pedagogicznych, odbywających się w siedzibie Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej (Katowice, ul. Wojewódzka 23).

Psycholog i pedagog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej przeprowadzają badania psychologiczno-pedagogiczne, które pozwalają określić m.in: predyspozycje kandydata oraz jego kompetencje wychowawcze i motywację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Po uzyskaniu przez kandydata pozytywnej opinii, zostaje on skierowany na szkolenie, przy czym osoba niepozostająca w związku małżeńskim uczestniczy w szkoleniu sama, a małżonkowie są zobowiązani wspólnie uczestniczyć w szkoleniu.

6. Jakim zadaniom i obowiązkom winna sprostać rodzina zastępcza?

Podstawowe zadania i obowiązki to:

- sprawowanie osobistej opieki nad powierzonym dzieckiem;
- traktowanie dziecka w sposób sprzyjający jego rozwojowi, poczuciu godności i wartości osobowej;
- zapewnienie dziecku warunków odpowiednich do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju: warunków bytowych, możliwości rozwoju psychicznego, duchowego, fizycznego i społecznego, możliwości właściwej edukacji, kształcenia, wyrównywania braków rozwojowych i szkolnych oraz rozwoju uzdolnień i zainteresowań, możliwości zaspokajania indywidualnych potrzeb dziecka, w tym także potrzeby wypoczynku i organizacji czasu wolnego;
- zapewnianie dostępu do przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- zapewnianie ochrony przed bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;
- umożliwianie kontaktu z rodzicami naturalnymi i innymi osobami bliskimi, współpraca z rodziną dziecka w celu ułatwienia powrotu dziecka do rodziny naturalnej, chyba że sąd postanowi inaczej;
- umożliwienie nawiązywania i podtrzymywania osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rówieśnikami w celu zdobywania umiejętności społecznych;
- współpraca z ośrodkiem adopcyjnym, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej;
- podnoszenie swoich kwalifikacji, w szczególności poprzez udział w szkoleniach.

7. Na jaką pomoc mogą liczyć katowickie rodziny zastępcze?

Rodziny zastępcze obejmuje się wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku;
- pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej

i rehabilitacyjnej;

- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Ponadto katowickie rodziny zastępcze mogą także liczyć na pomoc psychologa, pedagoga, terapeuty, mediatora oraz prawnika w ramach bezpłatnej pomocy, oferowanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, rodziny korzystają także z różnych świadczeń pieniężnych, m.in.:

- świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;
- świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka;
- dodatek na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności - na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka;
- dodatek na dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej zawodowej na podstawie ustawy z dnia 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich - na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka;
- dodatek wychowawczy w wysokości świadczenia wychowawczego, określonego w przepisach ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, na każde umieszczone dziecko do ukończenia 18 roku życia;
- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania.

8 ■ Jak długo trwa piecza zastępcza?

Po przezwyciężeniu przez rodzinę naturalną trudności, które były powodem do umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, dziecko powraca do biologicznych rodziców. W sytuacji zaś, gdy nie zaistnieją warunki umożliwiające jego powrót do domu, dziecko z uregulowaną sytuacją prawną zostaje umieszczone w rodzinie przysposabiającej. Jednakże w przypadku, gdy nie zachodzi żadne z powyższych – piecza zastępcza ustaje z mocy prawa po osiągnięciu przez wychowanka pełnoletności, tj. po ukończeniu 18 roku życia (pełnoletność może uzyskać także wychowanek, który skończył 16 lat, jeśli za zgodą sądu zawarł związek małżeński). Pełnoletni wychowanek ma prawo przebywać w rodzinie zastępczej (za jej zgodą) do ukończenia nauki, ale górna granica

wieku wynosi 25 lat. Piecza zastępcza ustaje także w sytuacjach: rezygnacji rodziny zastępczej ze sprawowanej pieczy, zmiany orzeczenia sądu w związku z umieszczeniem dziecka w innej rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej, wydarzeń losowych (np. choroba).

9. Dlaczego warto zostać rodziną zastępczą?

Każdy ma swoje powody, więc zapytaliśmy tych, którzy są rodzicami zastępczymi. Oto niektóre odpowiedzi:

- warto kochać i być kochanym;
- dom bez dzieci wydawał mi się pusty;
- te dzieci nie mając uregulowanej sytuacji prawnej, nie mogą liczyć na adopcję;
- chcę pomagać innym;
- wierzę w słowa Pisma Świętego – „Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili” Mt 25,40;
- mieliśmy jedno dziecko, które teraz ma rodzeństwo;
- dzieci to nasza przyszłość, każdemu należy się szansa;
- nasze powołanie to bycie rodzicami.

10. Gdzie się zgłosić?

Informacje dotyczące rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych dostępne w:

Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, ul. Wojewódzka 23

Tel. 32 251 71 31, 32 203 17 50, 32 251 71 89

e- mail: zpz@mops.katowice.pl

Informacje dotyczące rodzin zastępczych zawodowych dostępne w:

Dziale ds. Rodzin z Dziećmi - Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, ul. Jagiellońska 17

Tel. 32 251 00 87, 32 251 14 51, 32 251 78 17 wew. 119

e- mail: dr@mops.katowice.pl

KATOWICE
dla odmiany

